

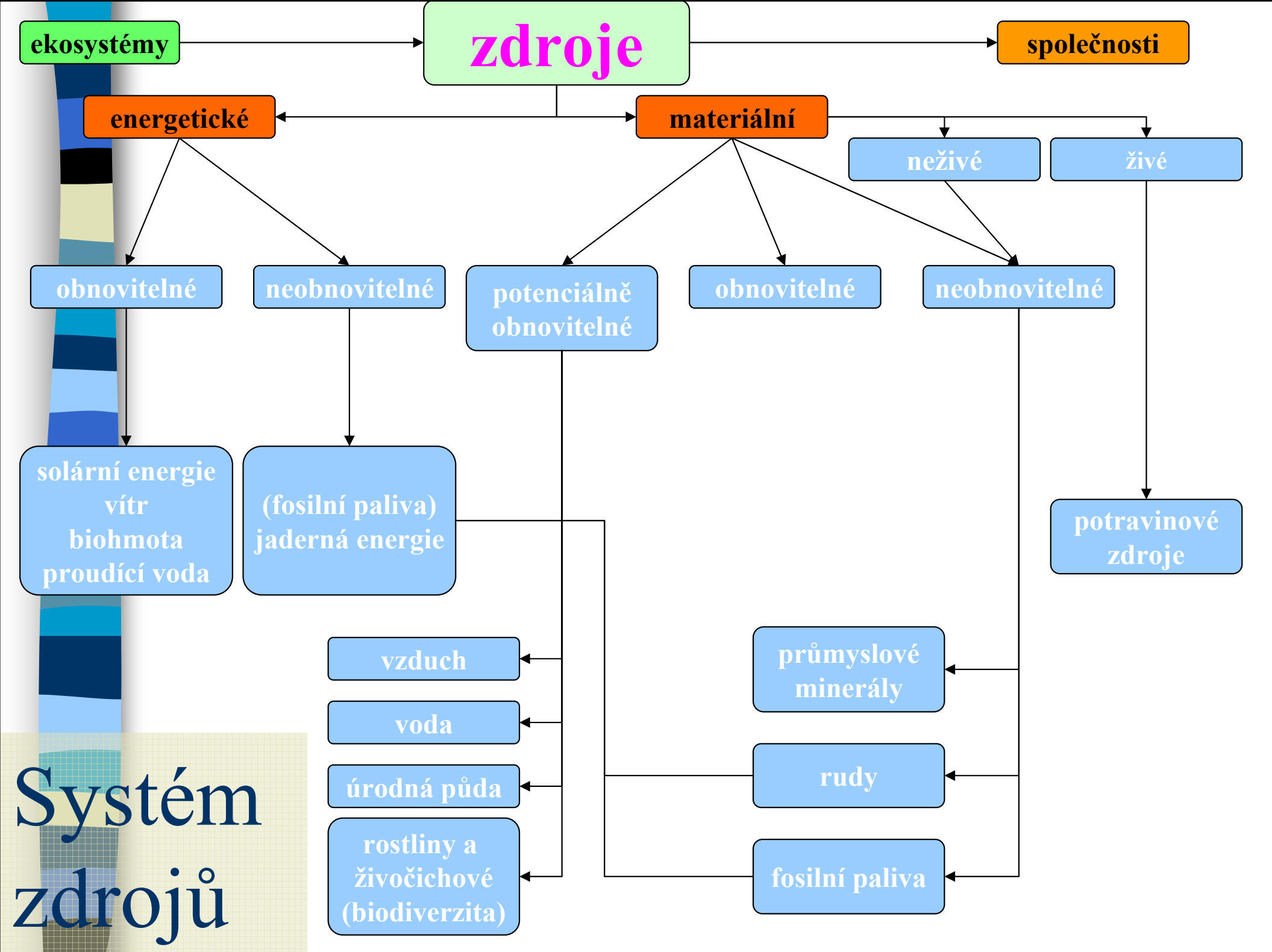
Využívání surovinových a energetických zdrojů

materiální podstata existence
a trvale udržitelného rozvoje

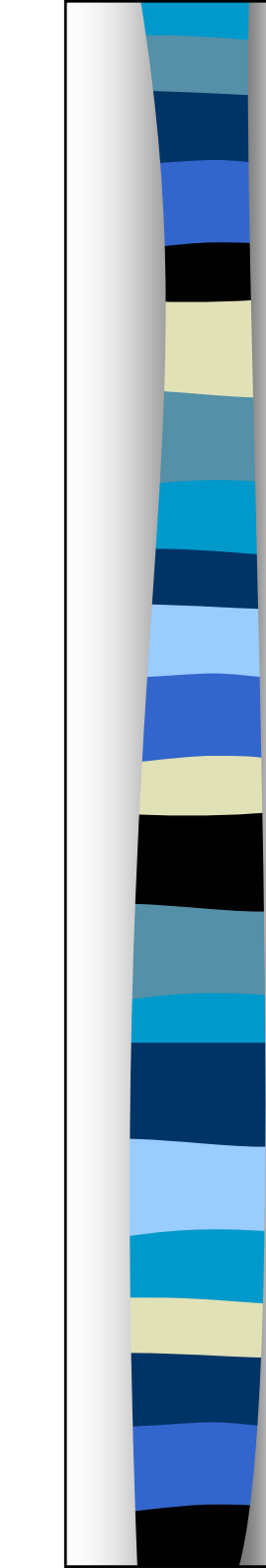

Základy rozvoje

Využívání surovinových a energetických zdrojů je společně s ochranou prostředí materiální podstatou existence a trvale udržitelného rozvoje

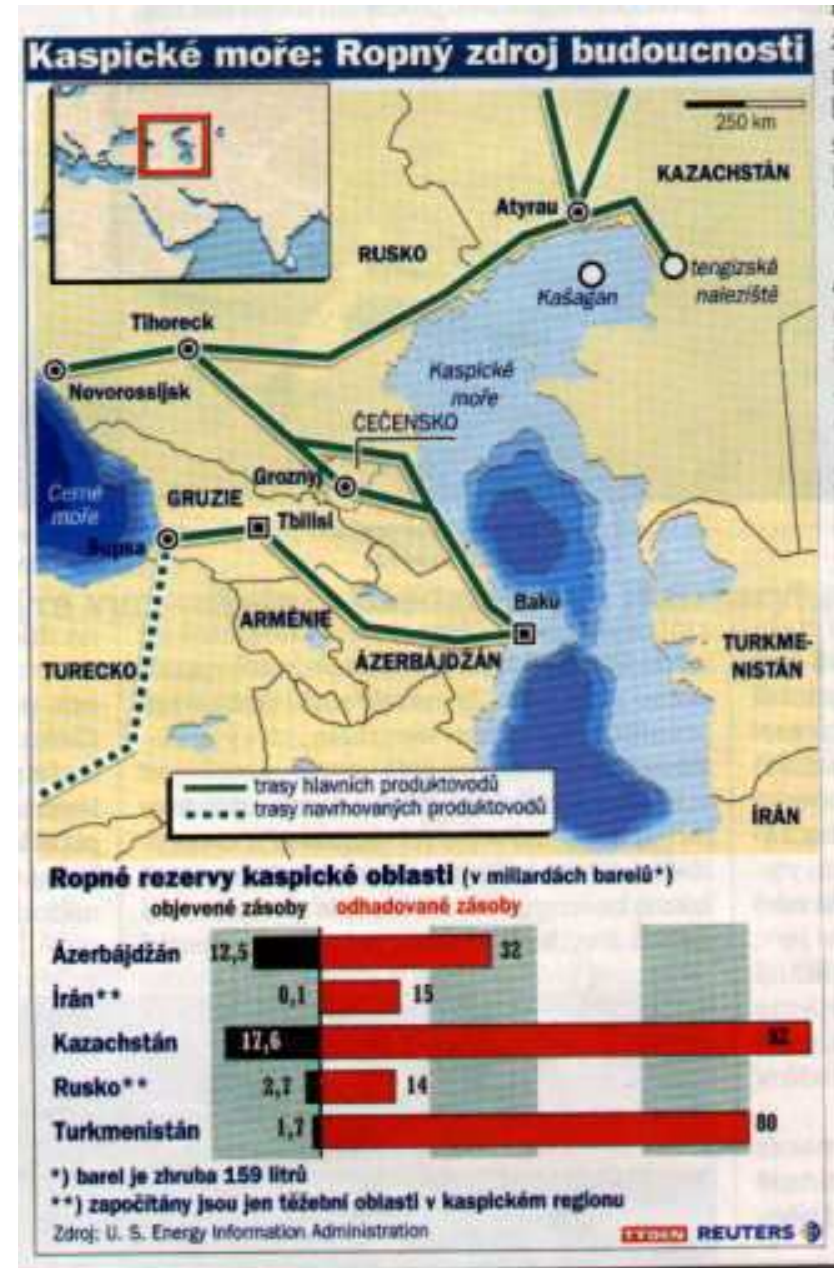
System zdrojů

Suroviny, energie a uspokojování potřeb společnosti aneb jak jsou suroviny potřebné?

- Co je to surovina? Nerostná surovina?
- K čemu jsou suroviny? Některé mají výrazný environmentální aspekt, ...
- Kde jsou?
- osobní potřeba – zboží – průmysl
- rovnováha těžba – spotřeba – prostředí
- energie
- politické konflikty

Uspokojování potřeb a politické konflikty

„Průmyslové“ „suroviny“

- komplexní pojem z hlediska původu

grafit

fluorit

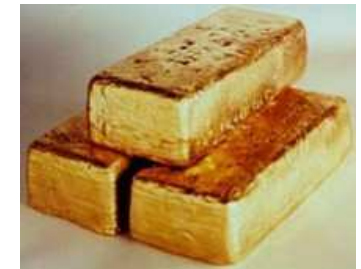
měď

štěrk

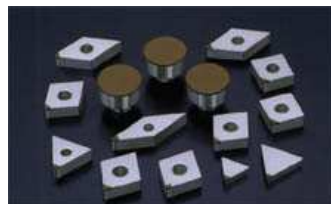
fluorit

diamanty

keramika Al, cermet

Užitné vlastnosti

- fyzikální a chemické vlastnosti
- vycházející ze struktury minerálů a hornin
- požadavky (průmysl) versus nabídka vlastností (výzkum)

cermet

Bonded material containing ceramics and metal, widely used in jet engines and nuclear reactors. Cermets behave much like metals but have the great heat resistance of ceramics. Tungsten carbide, titanium, zirconium bromide, and aluminium oxide are among the ceramics used; iron, cobalt, nickel, and chromium are among the metals.

A class of particle-strengthened composite materials consisting of two components, one of which is an oxide, carbide, boride or similar inorganic compound and the other is a metallic binder.

Historické aspekty interakce životního prostředí a geologické činnosti

- extenzní charakter využívání ložisek nerostných surovin
- vliv hornictví pozitivní?
- vliv hornictví negativní?
- „gold fevers“ a jejich přínos(?)

Využívání surovinových a energetických zdrojů

- klasifikace zdrojů (třeba podle vlivu na životní prostředí)
- obnovitelné materiálové zdroje
- neobnovitelné materiálové zdroje
- energetické zdroje

Základní kategorie zdrojů nerostných surovin v prostoru

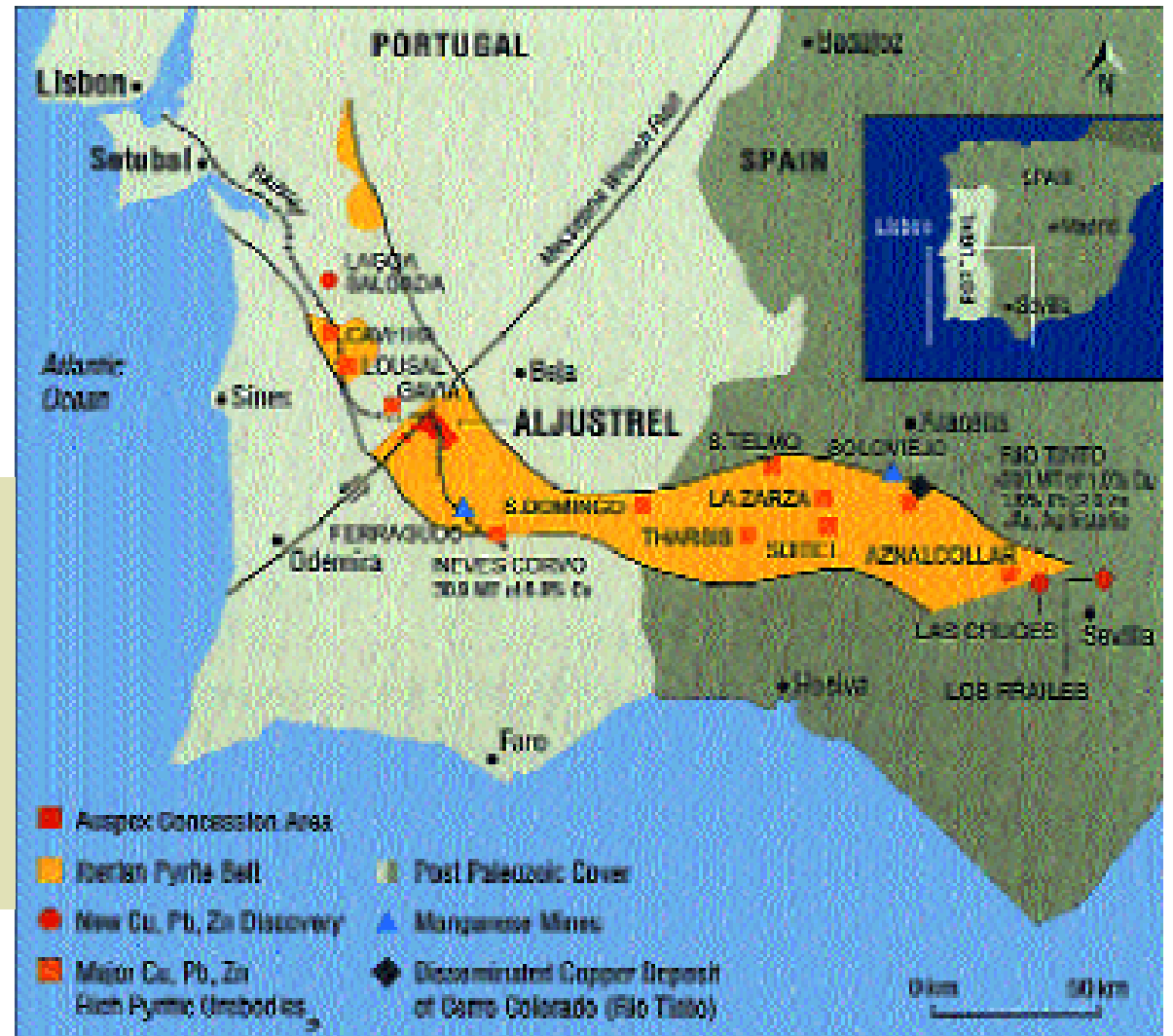
- podle lokalizace – odlišné ekonomické, technické a právní faktory
- na Zemi: na povrchu, v litosféře, v hydrosféře
- netradiční zdroje
- extraterestrické

Zdroje v litosféře

velké množství
forem a typů
zdrojů

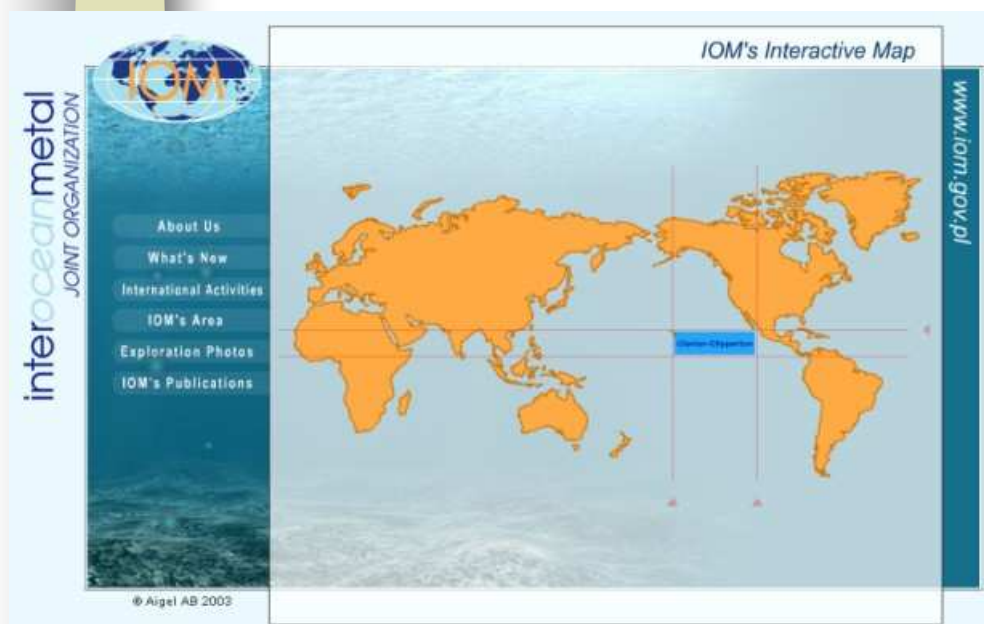
často s navazujícími
zpracovatelskými
technologiemi –
akumulace
průmyslu !!

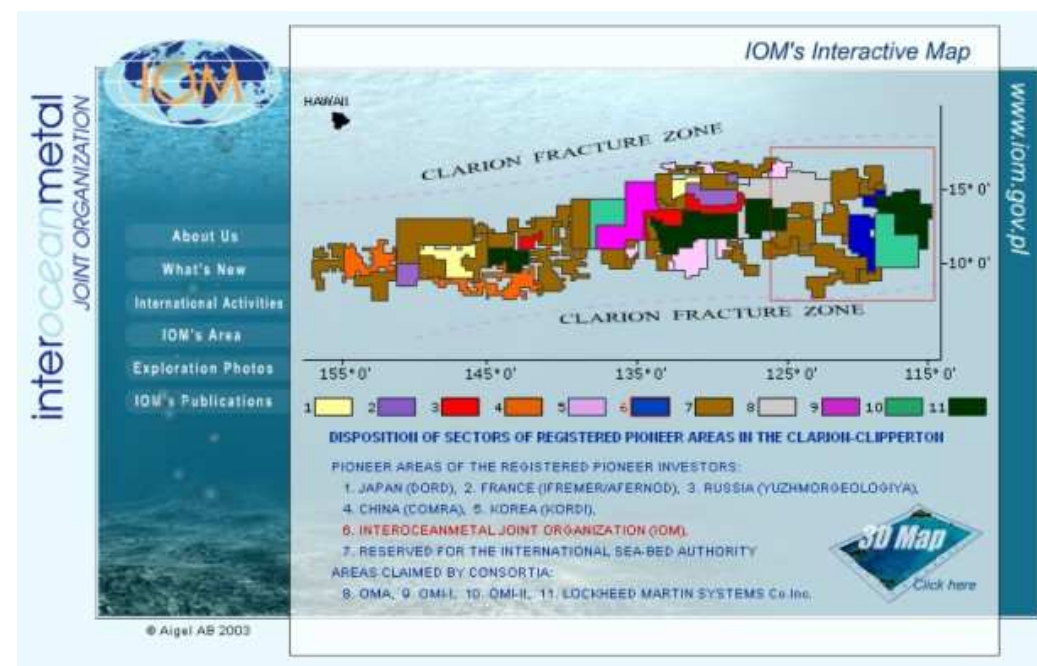
Zdroje na oceánském dnu

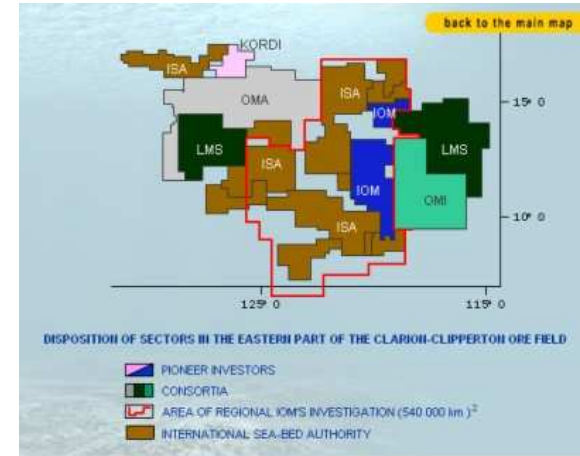
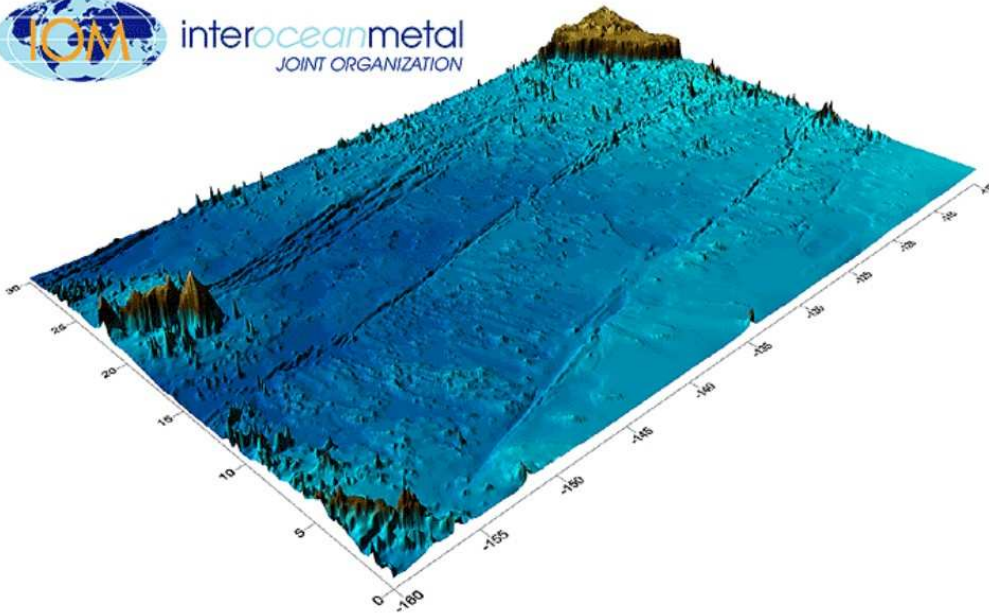
Fe-Mn konkrece

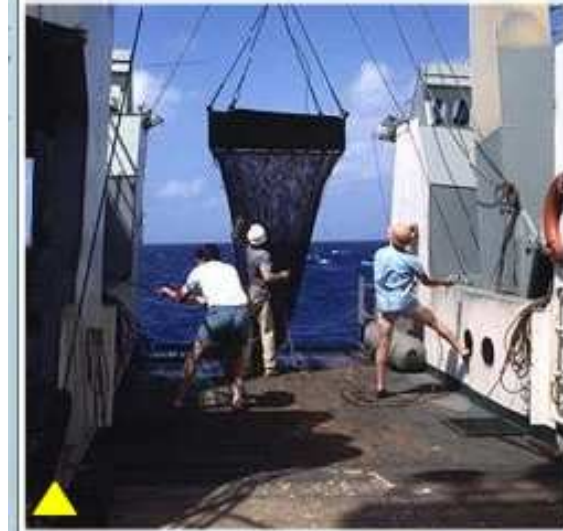
environmentální a
právní aspekty využití

Průzkum a těžba dna oceánů

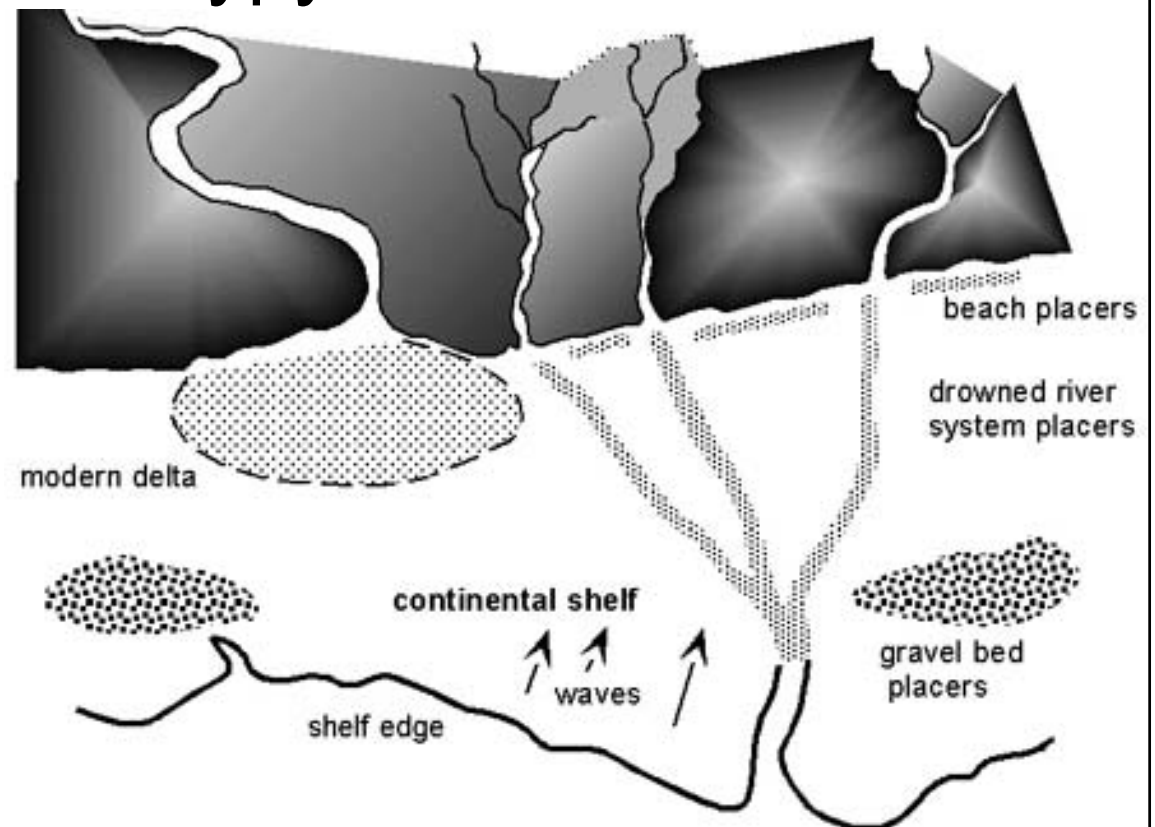

Dredging device before deployment; it is used for big scale sampling (800-1000 kg of the total sample's weight) aimed to metallurgical studies.

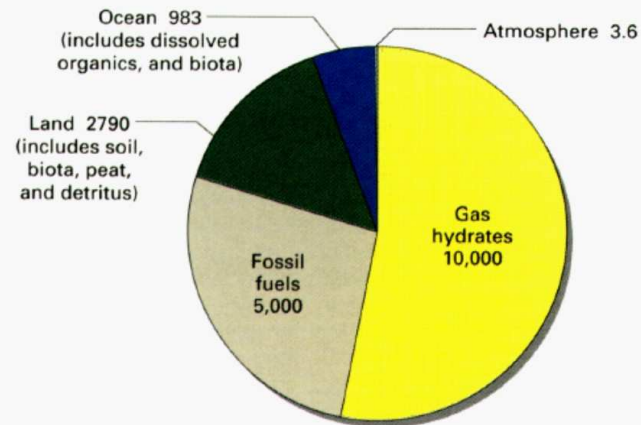
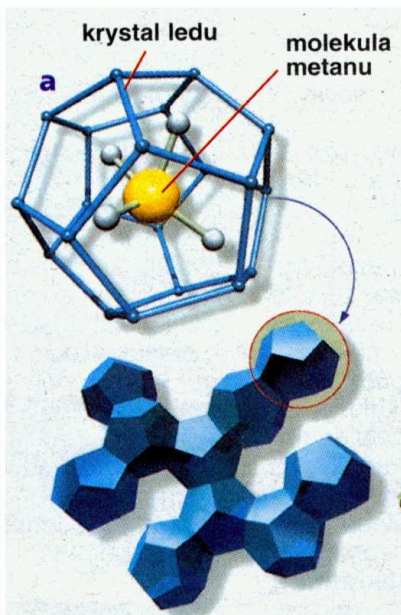
Těžba na pobřeží a šelfech

- těžba v ekologicky citlivém prostředí často s vysokou koncentrací sídel a výrobních aktivit
- plážová ložiska – rozsypy
- uhlovodíky
- mořská voda

Uhlovodíky na šelfech

- ropa, zemní plyn
- hydráty metanu

Distribution of organic carbon in Earth reservoirs (excluding dispersed carbon in rocks and sediments, which equals nearly 1,000 times this total amount). Numbers in gigatons (10^9 tons) of carbon.

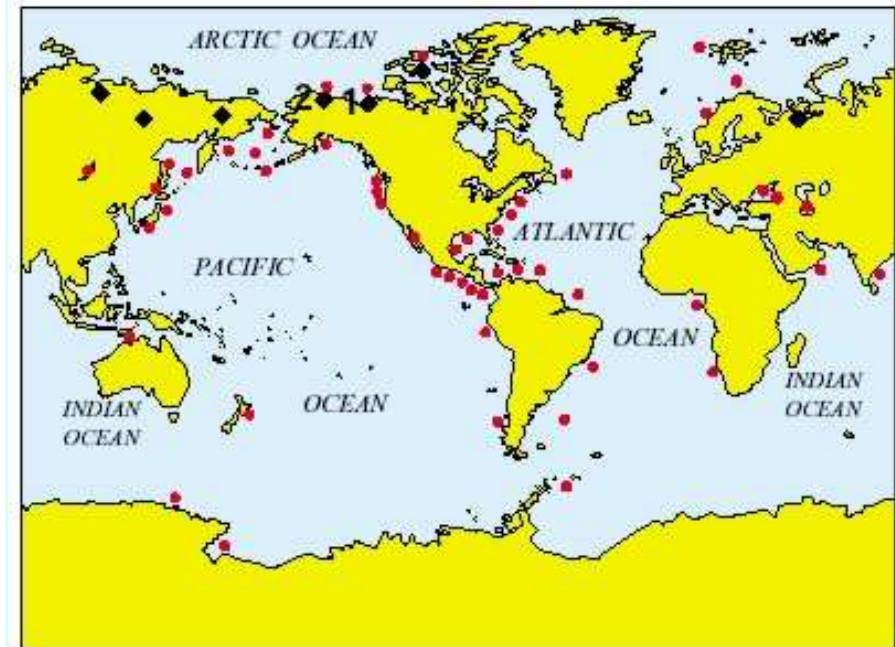
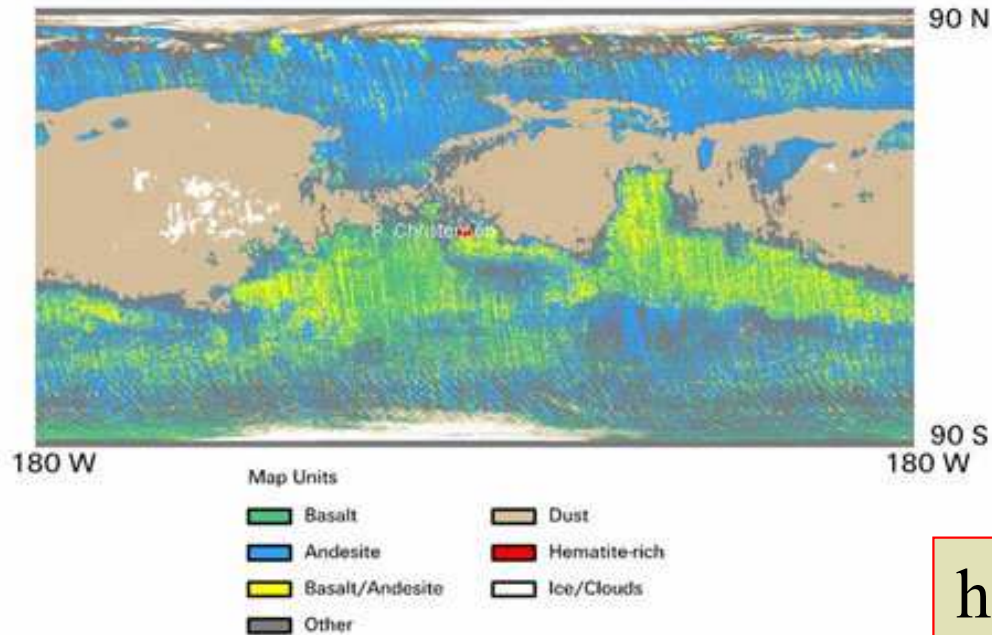

Figure 1. Known and inferred natural gas hydrate occurrences in marine (red circles) and permafrost (black diamonds) environments. Modified from K. A. Kvenvolden, U.S. Geological Survey (written commun., 1999). The USGS is studying hydrates at sites 1 (Mackenzie Delta, Canada) and 2 (North Slope, Alaska).

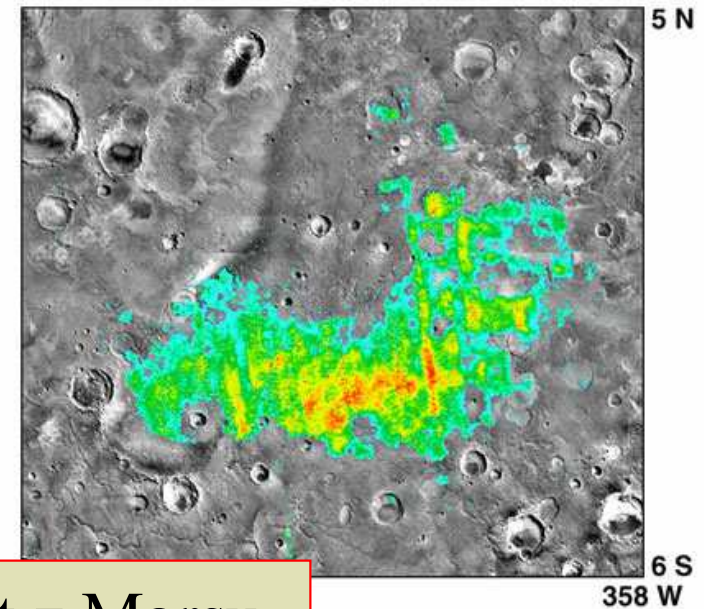
hydráty metanu

Extraterestrické zdroje

TES Geologic Map of Mars

TES Hematite Abundance

hematit z Marsu

P. Christensen

Ironmeteorite	Stonmeteorite	Earth'scrust
Iron 91%	Oxygen 36%	Oxygen 49%
Nickel 8.5%	Iron 26%	Silicon 26%
Cobalt 0.6%	Silicon 18%	Aluminum 7.5%
	Magnesium 14%	Iron 4.7%
	Aluminum 1.5%	Calcium 3.4%
	Nickel 1.4%	Sodium 2.6%
	Calcium 1.3%	Potassium 2.4%
		Magnesium 1.9%

Source: Encyclopaedia Britannica

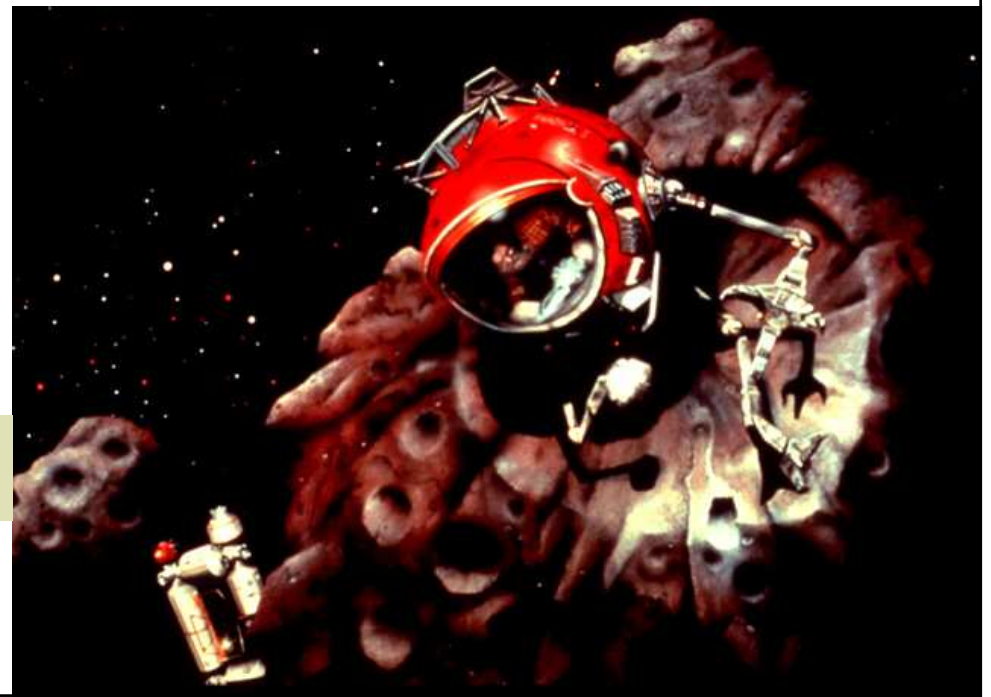

Nové kategorie zdrojů surovin

- síra z úpravy uhlovodíků
- sádrovec z odsiřovacích technologií
- keramické materiály

vzorkování asteroidů

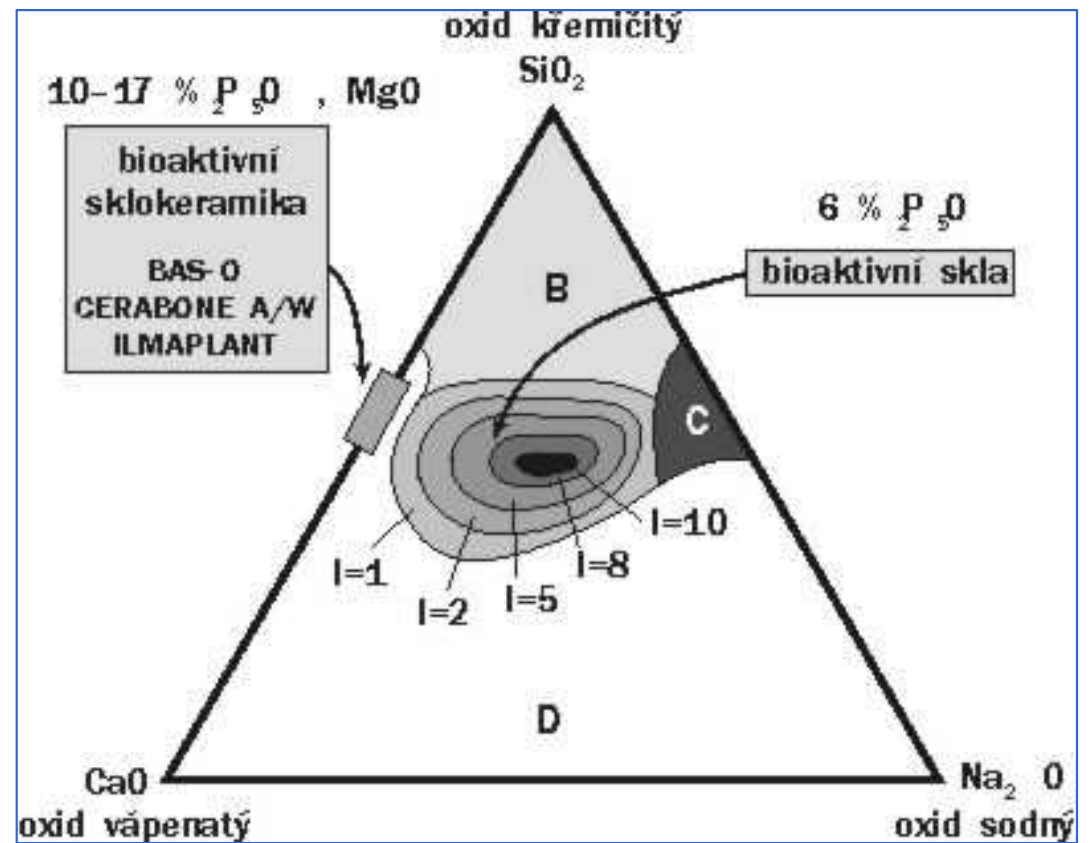

„Keramické“ materiály/suroviny

funkční keramika	BaTiO ₃		
	Pb(Zr _x Ti _{1-x})O ₃ -La ₂ O ₃	feroelektrikum, paměťové prvky	
konstrukční keramika	Si ₃ N ₄	pevnost, nízká hustota, chem. inertní, pevnost při vysokých T tvrdost	
	SiC		
		cermety (N, B, C)	houževnatost, řezná keramika
biokeramika	„BAS-O“		

Biokeramika

keramika biotolerantní

1. Index bioaktivity v závislosti na složení skel v systému oxid křemičitý, oxid sodný a oxid vápenatý. (Index bioaktivity $I = 100/\text{počet dnů potřebných pro vytvoření vazby mezi kostní tkání a polovinou povrchu implantátu}$.) Skla s indexem bioaktivity $I > 1$ vytvářejí vazbu s kostní tkání. Materiály s indexem bioaktivity $I > 8$ se vážou i k měkkým tkáním. Složení v oblasti B jsou inertní a vedou k opouzdření implantátu vazivem, složení v oblasti C jsou resorbovatelná, složení v D nejsou sklotvorná. Složení bioaktivních sklokeramik se vyznačuje větším obsahem oxidu fosforečného (P_2O_5), a navíc obsahuje oxid hořečnatý (MgO).

Materiál BAS-O

Materiál BAS-O je bioaktivní, dlouhodobě stabilní a má vysokou mechanickou pevnost. Jde o anorganickou polykrystalickou nekovovou látku, která se připravuje řízenou krystalizací skla. Při ní je amorfni materiál přeměněn ve sklokeramiku s hlavními krystalickými fázemi **apatitem a wollastonitem**. Základní podmínkou pro vznik vazby mezi implantátem BAS-O a živou kostní tkání je tvorba tenké povrchové vrstvy obohacené o vápník a fosfor, která vzniká na povrchu jako výsledek reakce mezi implantátem a tělní tekutinou ([obr. 2](#)). Tato vrstva, zpočátku amorfni, se časem mění na polykrystalickou vrstvu apatitových útvarů podobných kostnímu apatitu ([obr. 3](#)). Implantát není pro organizmus cizorodým tělesem, takže s ním během 4 až 8 týdnů vytvoří pevnou vazbu. BAS-O má pevnost v ohybu podobnou jako kost a pevnost v tlaku oproti kosti dvojnásobnou. Dostatečně pevný je i srůst implantátu s kostní tkání. Vyrábějí se implantáty ve tvaru globulí, plátek, hranolků, popřípadě individuálně tvarované podle operovaného místa.

Implantáty BAS-HA pro částečné a celkové náhrady středoušních kůstek.

Rentgenový snímek zavedené meziobratlové destičky BAS-O v krční páteři

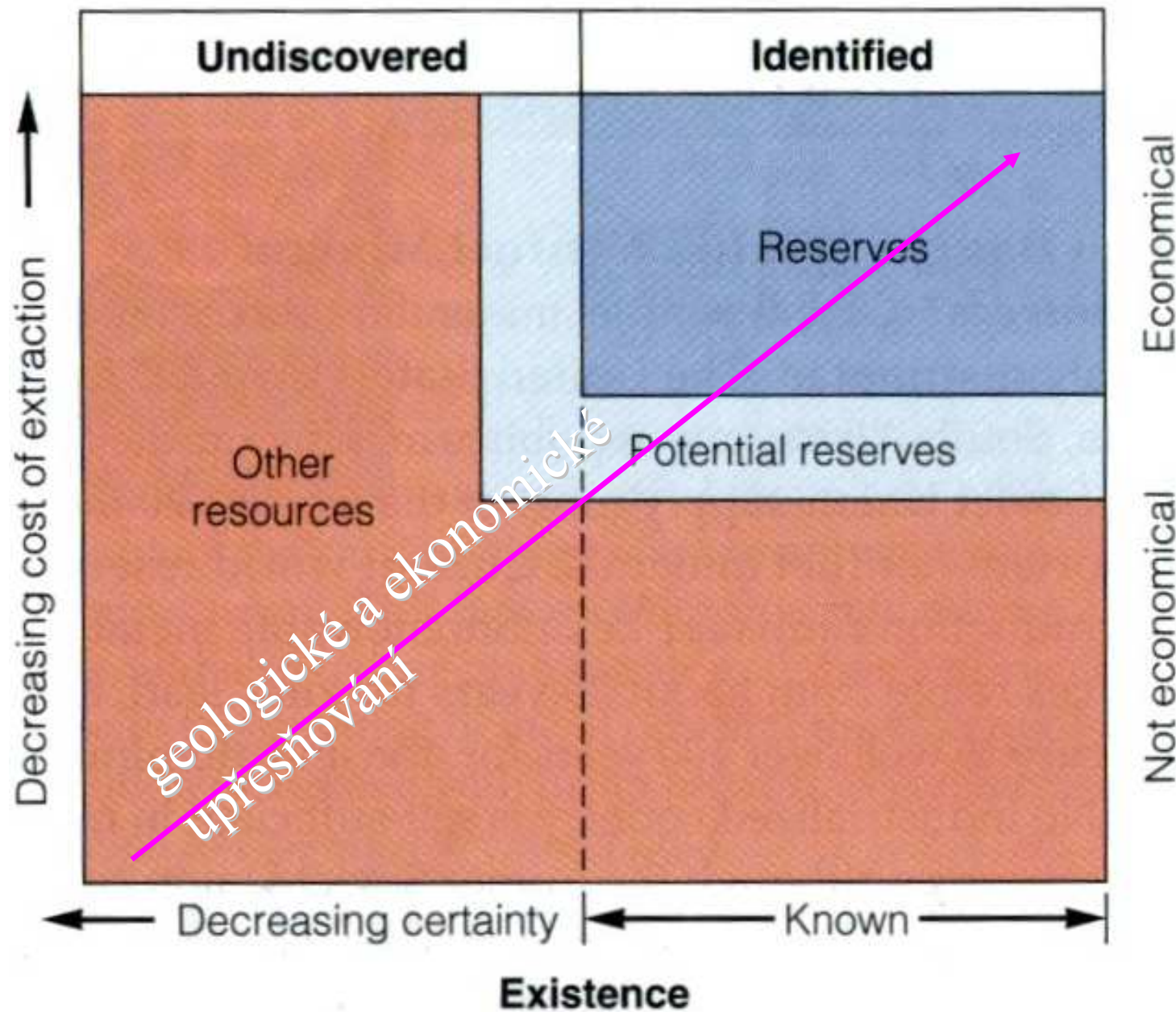

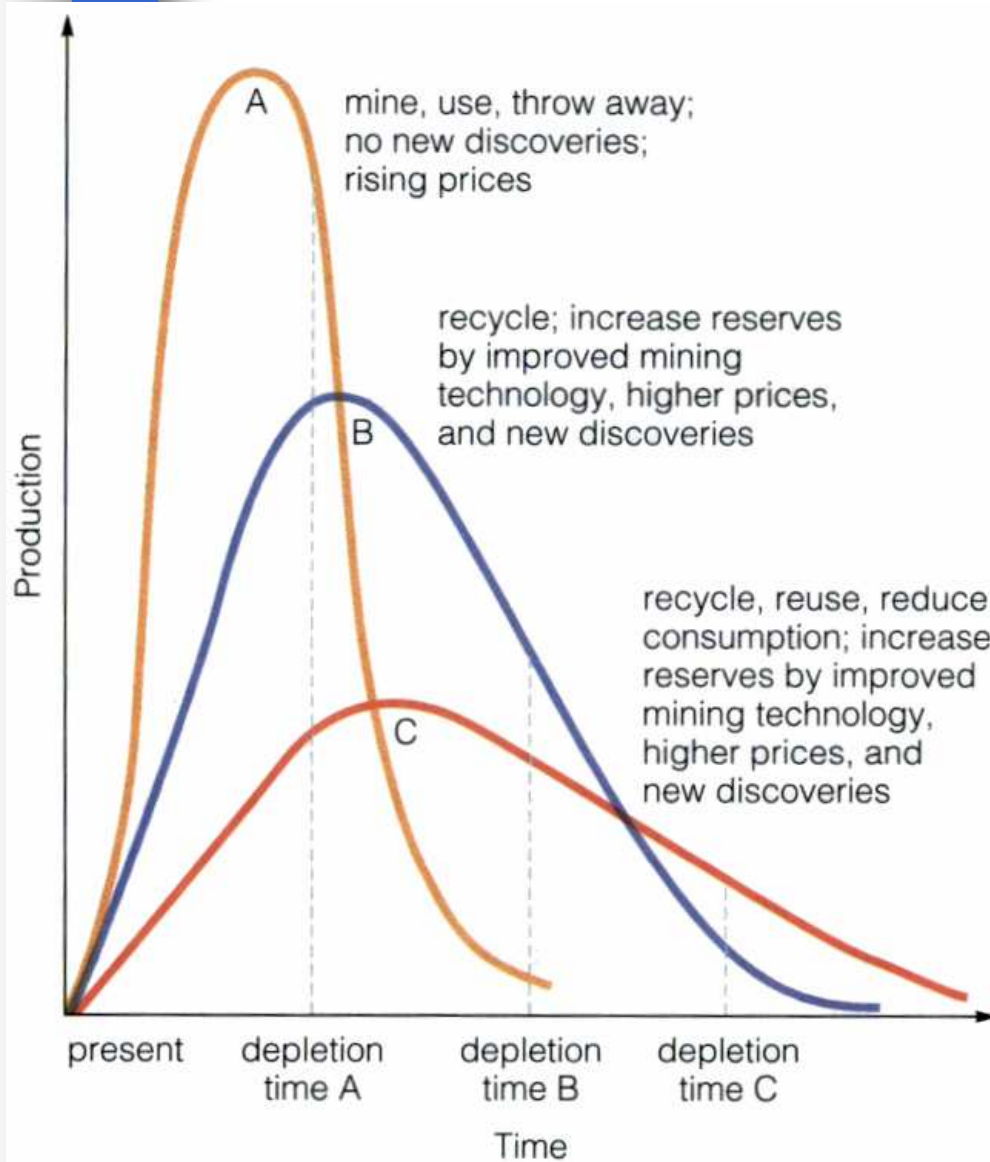
Zdroje a ekonomika

- Bude dost surovin? Do kdy vystačí?
- Zásoby!

Zásoby

Scénáře vyčerpání zásob

Obecné scénáře vyčerpání
neobnovitelných zdrojů

Figure 12-13 Depletion curves for a nonrenewable resource (such as aluminum or copper) using three sets of assumptions. Vertical lines represent times when 80% depletion occurs.

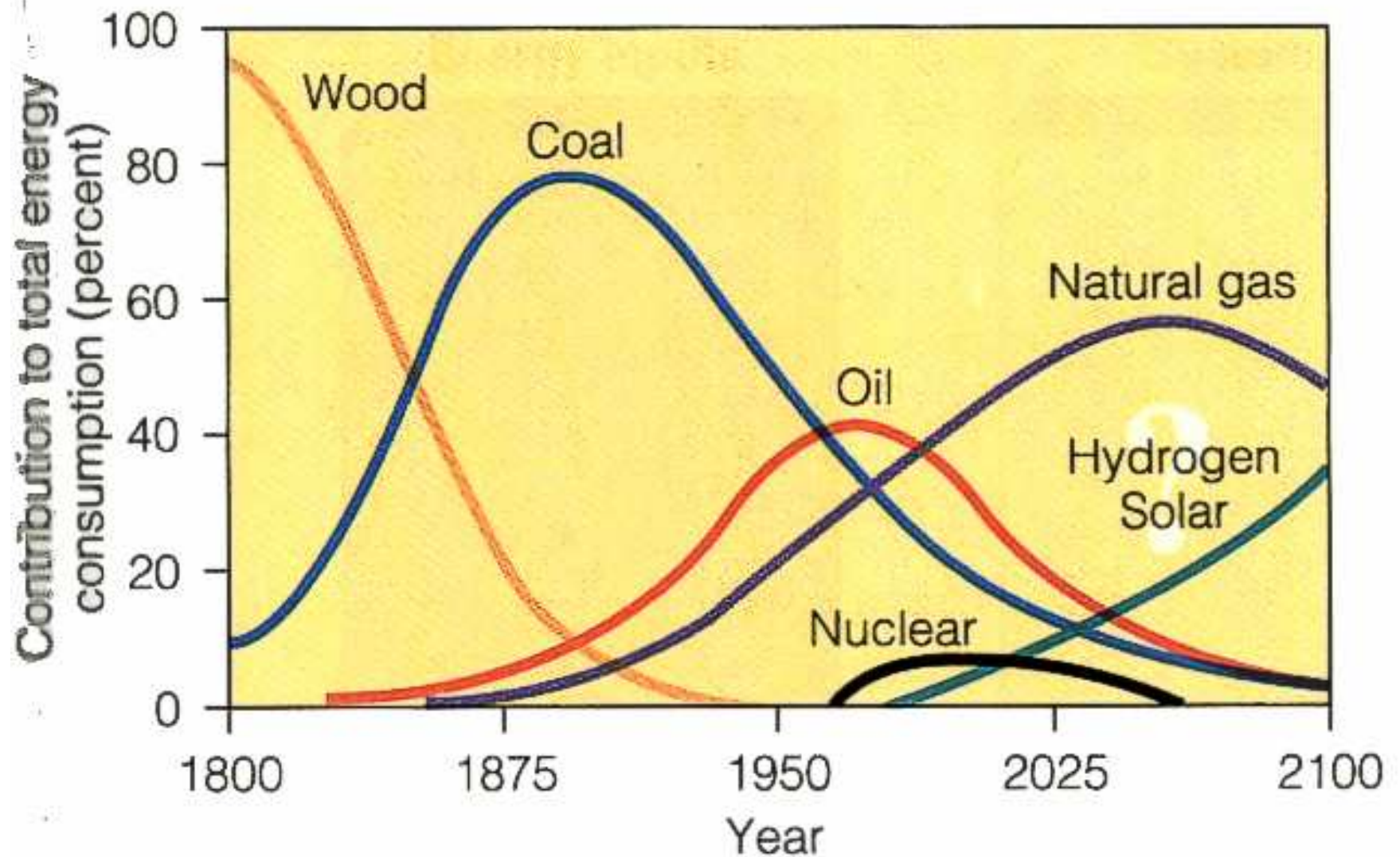

Energetické suroviny

- uran
- ropa, zemní plyn
- uhlí
- hydráty CH_4

- geotermální energie
- alternativní zdroje

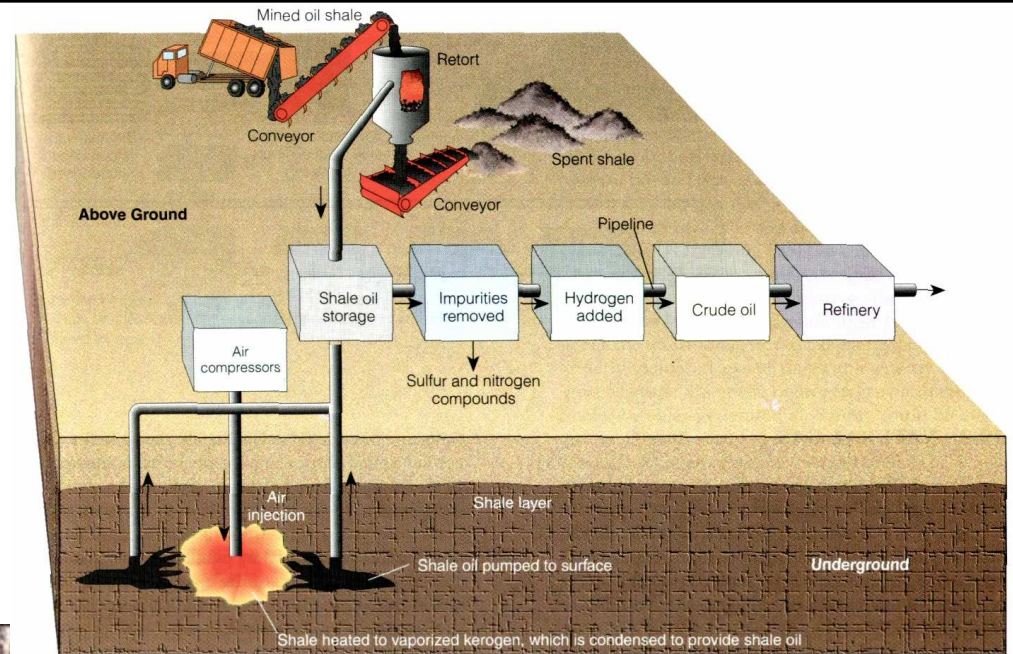
Změny ve využívání energetických zdrojů v čase

Oil shale

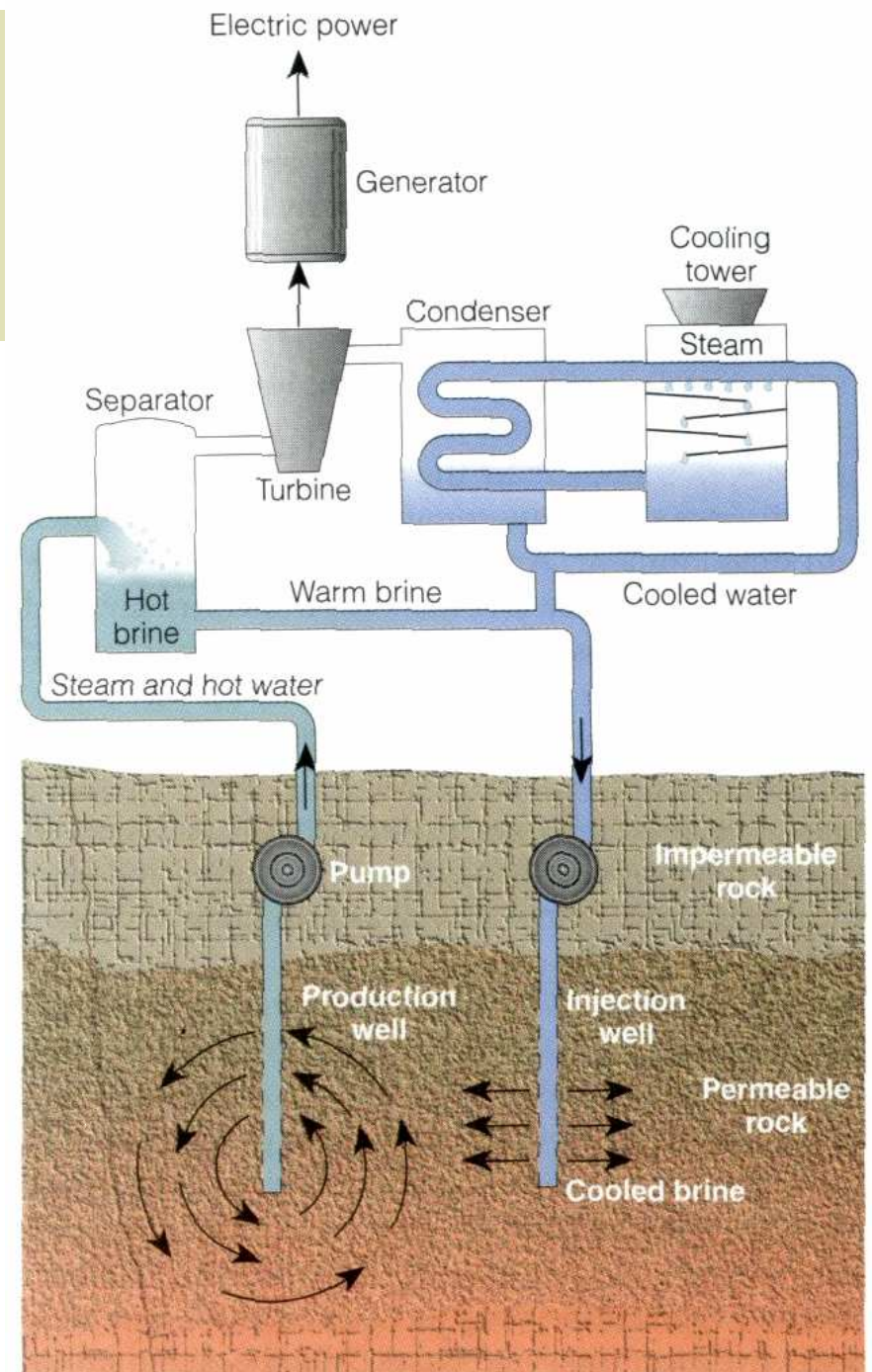
Figure 19-7 Oil shale and the shale oil extracted from it. Big U.S. oil shale projects have been canceled because of excessive cost. (U.S. Department of Energy)

Figure 19-8 Aboveground and underground (*in situ*) methods for producing synthetic crude oil from oil shale.

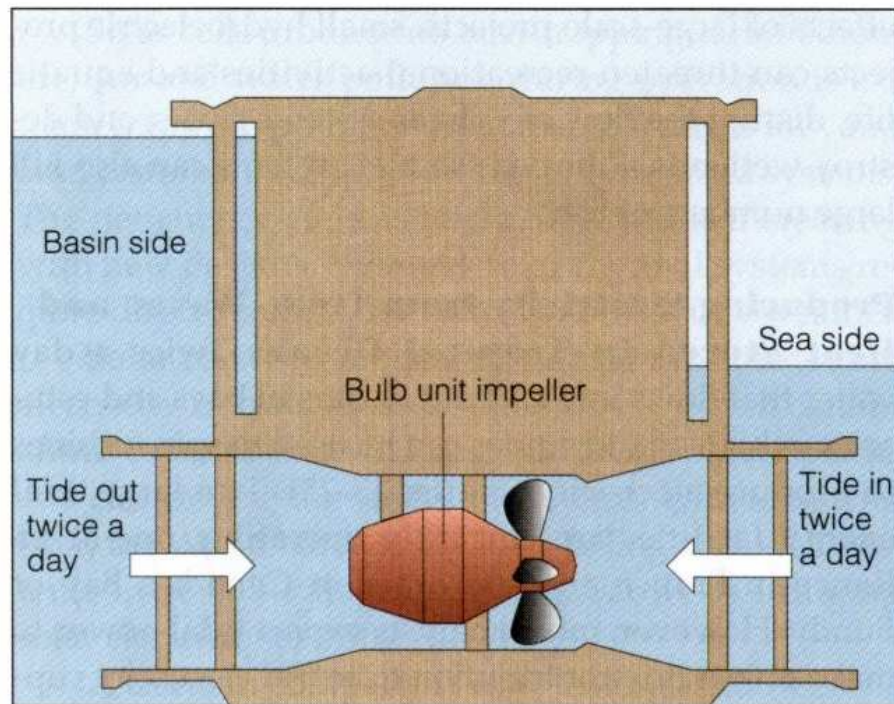
náhrada za tradiční typy
ložisek uhlovodíků

Geotermální energie

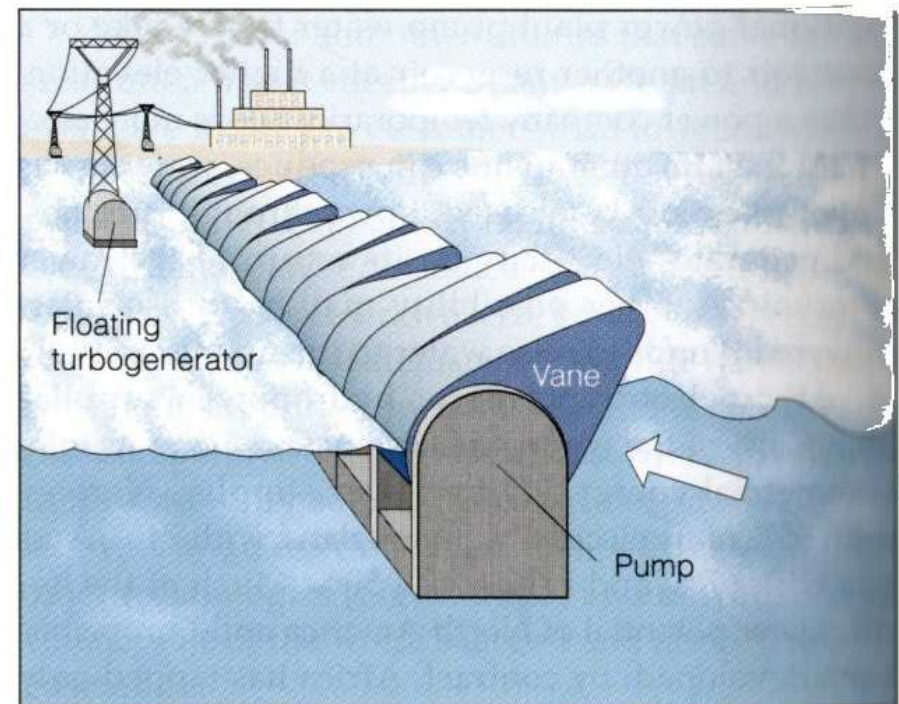

Figure 18-28 Tapping the earth's heat or geothermal energy in the form of wet steam to produce electricity.

Obnovitelné energie

Tidal Power Plant

Wave Power Plant